

Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı, Yaşam Doyumu ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişki

The Relationship between Unemployment Anxiety, Life Satisfaction and Psychological Well-Being of University Students

Koray ÇETİNCELİ¹
Perihan TÜZÜN²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Isparta, Türkiye

²Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta Meslek Yüksek Okulu, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Isparta, Türkiye

Öz

İşsizlik oranlarının yükselmesi, ekonomik konjonktürdeki dalgalanmalar, uzaktan eğitimin devam ediyor olması, finans sektöründeki hızlı dijitalleşme gibi sebeplerin bir araya gelmesi ile günümüzde henüz işgücüne katılmamış olan bireyler işsizlik kaygısını derinden yaşamaktadır. Bu durum, özellikle yükseköğretimde uzmanlaşmanın ilk adımı olan eğitimlerini almakta olan öğrenciler için büyük bir endişe kaynağı olarak ortaya çıkmakta, zaman zaman psikolojik ve beraberinde fiziksel birtakım rahatsızlıklara yol açabilmektedir. Psikolojik durumlarının değerlendirilmesi için öğrencilerin işsizlik kaygısı ile ilişkili olduğu düşünülen psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, hem önlisans öğrencilerinin hem de lisans düzeyinde okumakta olan üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygıları ile psikolojik iyi oluşları ve yaşam doyumları arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesidir. Çalışma gerçekleştirilirken, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü öğrencileri ile Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Isparta MYO'nda okumakta olan Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Programı öğrencilerinden anket yöntemi ile veriler elde edilmiştir. Lisans ve Önlisans, toplam 283 öğrenciden toplanan anket yanıtları, SPSS ve AMOS programları ile analize tabi tutulmuş ve sonuçlar değerlendirilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, işsizlik kaygısının boyutları ile psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca işsizlik kaygısı boyutlarının psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumuna negatif etkileri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik kaygısı, psikolojik iyi oluş, yaşam doyumuna, üniversite öğrencileri

ABSTRACT

It is thought that individuals who have not yet joined the workforce are deeply concerned about unemployment due to the combination of reasons such as rising unemployment rates, fluctuations in the economic conjuncture, continuing distance education, rapid digitalization in the financial sector. It can cause psychological and physical discomfort from time to time, which is the first step of specialization in higher education, which emerges as a major concern for students receiving their education. For the cost of their psychological state, psychological well-being of life satisfaction thought with unemployment anxiety should be examined. The aim of this study is to determine whether there is a relationship between unemployment anxiety and psychological well-being and life satisfaction of university students studying at both associate degree and undergraduate level. While the study was carried out, data were obtained from Süleyman Demirel University Faculty of Economics, Banking and Insurance Department students and Finance, Banking and Insurance Department students studying at Isparta Vocational School of Applied Sciences University Isparta, using a questionnaire method. Survey responses collected from a total of 283 undergraduate and associate degree students were kept about SPSS and AMOS programs and analyzed with the results. When the relationships between the variables are examined, it has been observed that there is a negative and statistically significant relationship between the dimensions of unemployment anxiety, psychological well-being and life satisfaction. In order to evaluate their psychological status, it is thought that students' psychological well-being and life satisfaction, which are thought to be related to unemployment anxiety, should be examined.

Keywords: Unemployment anxiety, psychological well-being, life satisfaction, university students

Giriş

İşsiz kalmak ya da iş bulamamak, toplumun tüm kesimleri için kuvvetli bir kaygıyı beraberinde getirir de yükseköğretimde okumaya devam eden ve ileride çalışabileceği bir iş bulamamak düşüncesiyle hayata yeni atılacak olan gençler için daha zorlayıcı olmaktadır. Aileleri tarafından daha iyi şartlarda yaşayabilmeleri için yükseköğretime devam etmeleri sağlanan gençler, yükseköğretim sonrası iş bulmanın kolay olmadığı farkına vardığında daha büyük bir hayal kırıklığıyla karşılaşabilmektedir. Yükseköğretim sürecinin başlangıcında duyulan kaygıların içeriği mezuniyet yaklaştıkça, iş bulabilme ve geçinebilme kaygısına hızla dönüşmektedir.

Kaygı duyan bireylerin yaşam doyumlarının ve psikolojik iyi oluşlarının ne durumda olduğunu tespit edebilmek ve öğrencilerin işsizlik kaygısı ile psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumları arasında bir ilişki olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde kurulu üniversite

Bu çalışmanın bir kısmı XV. International Balkan and Near Eastern Congresses Series on Economics, Business and Management (IBANESS, 29-30 Mayıs 2021) sözlü (özet) bildirisi olarak sunulmuştur.

Geliş Tarihi/Received: 14.06.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 17.01.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Perihan TÜZÜN
E-posta: perihantuzun@isparta.edu.tr

Cite this article: Çetinceli, K., Tüzün, P. (2022). The relationship between unemployment anxiety, life satisfaction and psychological well-being of university students. *Current Perspectives in Social Sciences*, 26(1), 21-30.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

sayısının ve dolayısıyla tüm bölümlerden mezun sayısının artması, genç nüfusun sayısının yüksek olması, uzaktan eğitiminin üç yarıyı devam etmiş olması ve ülkemizde işsizlik sorununun her geçen gün daha büyüyor olması gibi nedenlerle üniversite öğrencilerinin kaygıları artmaktadır. Kaygıları yükselen gençler, umutsuzluk, yaşam doyumunun azalması, mutsuzluk gibi psikolojik gibi görünen ancak daha ileri seviyelerde fiziksel olarak da zarar verebilecek durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Yaşam doyumunu, genellikle bireyin, hâlihazırda yaşadığı ile kendisi için uygun gördüğü yaşam standardını karşılaştırması olarak tanımlanmaktadır (Çelenlioğlu, 2020). Bu durumda planlanan yaşam standardı gerçek yaşam şartlarından ne kadar uzaklaşırsa kişilerde bir rahatsızlığa sebep olabilmektedir.

Araştırma kapsamında ilk olarak, kavramsal çerçeve içerisinde işsizlik kaygısı, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunu hakkında bilgi verilmiş, ardından bankacılık ve sigortacılık bölümünü (hem önlisans hem de lisans seviyesinde) okumakta olan öğrencilere işsizlik kaygısı, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunu düzeylerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları değerlendirilmiştir.

Kavramsal Çerçeve

İşsizlik Kaygısı

İşsizlik, günümüz ekonomik koşullarında en büyük sorunların başında gelmektedir. Kişilerin almış oldukları eğitimlerle bağlantılı olsun olmasın, insan onuruna yakışır ve gelir getiren türde bir iş her insanın gereksinimidir. Yükseköğretim düzeyinde eğitim almak geçmişte iş bulabilmek için yeterli bir koşul olmasına rağmen, günümüzde eğitime devam eden üniversite sayısının yüksek olması, mezunların sayısının artmasına yol açmıştır. Bu durumda, üniversite mezunu gençlerin işe girebilme konusunda daha fazla kişi ile rekabet etme gerekliliği nedeniyle öğrencilerin iyi bir şekilde kendilerini yetiştirmelerinin önemi artmıştır (Korkmazer, 2020). İşsizliğin sorun olmasında farklı birçok etkenin yanında, son bir yıllık süreçte -salgın hastalık (Covid-19) döneminde- yaşanan ekonomik sıkıntılar büyük bir rol oynamıştır. TÜİK verilerine göre, ülkemizde genç işsizlik oranı 2020 Şubat ayı sonunda %24,3 iken, 2021 Şubat ayı sonuna gelindiğinde bu oran %27'ye kadar yükselmiştir. Rakamlar, ülkemizde iş bulabilmenin günden güne zorlaştığını destekler niteliktedir.

Üniversite öğrenimi süresince gençler, mezuniyet sonrası yaşantıları ve toplumda edinecekleri yer olarak gördükleri çalışacakları işleri ile ilgili ortaya çıkan belirsizlikler nedeniyle, kaygı duymaktadır (Taşgın ve ark., 2017). Kaygı, bireyde tedirginlik ya da endişe hissi uyandıran, yaklaşımda olduğunu düşündüğü bir tehlike nedeniyle içinde bulunduğu duygusal durumdur. Bu durum, işsizlik kaygısı olarak ortaya çıktığında, bireyi pasifliğe iten, depresyona ortam hazırlayan karamsarlık, çaresizlik, yaşama küskünlük gibi duyguları ortaya çıkardığından zamanla bireyin saygınlığını yitirmesine yol açabilmektedir (Dursun & Aytaç, 2009). Genç ve üniversite öğrencisi bireylerde iş bulamayacaklarına dair beklenti, umutsuzluk ve çaresizlik hissedilmesine yol açacak ve daha ileri düzeyde bunalıma sürüklenmelerine yol açacaktır (Tekin, 2015).

Psikolojik İyi Oluş

Psikolojik iyi oluş, farklı insanlar için farklı şeyler ifade eden öznel bir terimdir. Ruh sağlığı olarak adlandırılan psikolojik sağlık, sağlıklı bir kişinin her gün tekrarlayan streslerle kabul edilebilir bir şekilde başa çıkabildiği ve bunlara uyum sağlayabildiği göreceli bir zihni durumdur (Wells, 2010). Psikolojik iyi oluşun kapsamında altı farklı boyut bulunmaktadır. Bu boyutlar;

- Kişinin kendisi ve geçmiş yaşamı hakkında olumlu değerlendirmeleri (Kendini kabul etme),
- Sürekli büyüme ve gelişme duygusu (Kişisel gelişim),
- Kişinin yaşamının bir amaca yönelik ve anlamlı olduğu inancını içeren bir sağlık genişliğini (Yaşamın amacı)
- Başkalarıyla kaliteli ilişkilere sahip olma (Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurma),
- Kişinin yaşamını ve çevresindeki dünyayı etkili bir şekilde yönetme kapasitesi (Çevresel hâkimiyet)
- Kendi kaderine karar verme duygusu (Özerklik) olarak ifade edilmektedir (Ryff & Keyes, 1995).

Psikolojik iyi oluş düzeyleri daha yüksek olan kişilerin daha düşük olan kişilere kıyasla fonksiyonel bir yaşam sürdükleri düşünülmektedir (Demirci & Şar, 2017). Psikolojik iyi oluş kavramında bir kişinin optimum veya olumlu işleyişiyle ilişkili bir yapıdan bahsedilmektedir. Psikolojik iyi oluş araştırmasına iki temel kavram rehberlik etmektedir. Bunlardan ilki, Bradburn (1969)'un olumlu duygulanım ile olumsuz duygulanımı birbirinden ayıran ve mutluluğu ikisi arasında bir denge sağlamak olarak tanımlayan çalışmasından yola çıkmaktadır. Sosyologlar arasında önem kazanan ikinci formülasyon ise, yaşamdan duyulan memnuniyeti, iyi oluşun kilit bir göstergesi olarak görmektedir. Bilişsel bir bileşen olarak değerlendirilen yaşam doyumunu, olumlu işleyişin en duygusal boyutu olan mutluluğun tamamlayıcısı olarak yorumlanmıştır (Hidalgo ve ark., 2010).

Yaşam Doyumu

Çoğu araştırmacı ve profesyonelle göre, yaşam doyumunu "uyum" ve "akıl sağlığı" kavramlarının bir bileşeni olarak ifade edilmektedir (Palmore & Luikart, 1972). Yaşam doyumunu, "görünen" yaşam kalitesinin göstergelerinden biri olarak değerlendirilmekte ve kişilerin zihinsel ve fiziksel sağlık göstergeleriyle birlikte ne kadar iyi geliştiğini göstermektedir (Veenhoven, 1996). Yaşam doyumunu yargıları, uygun bir standart olduğu düşünülen bir kişinin durumlarının karşılaştırılmasına bağlıdır. İnsanların mevcut durumlarından ne kadar memnun olduklarına ilişkin yargının, her bireyin kendisi için belirlediği bir standarda dayandığını belirtmek önemlidir; Yaşam doyumunu, dışarıdan empoze edilebilecek bir olgu değildir (Diener ve ark., 1985).

Yaşam doyumunu belirleyenler, dış koşullar ve iç psikolojik süreçler olmak üzere iki düzeyde düşünülebilmektedir. İnsanların tatmin olma eğiliminde olduğu dış koşullar belirlenebildiğinde potansiyel olarak herkes için bu tür koşullar yaratılabilecektir. Öte yandan, yüksek düzeyde yaşam doyumunu elde etmede yer alan zihinsel süreçler anlaşılabilirse, o zaman başkalarının bunları elde etmesine yardımcı olunabilecektir. Ancak, yaşam doyumununun göreceli olduğu görüşüne göre, yaşam koşullarındaki gelişmeler, yaşam memnuniyetini yalnızca geçici olarak artırmaktadır. Bir diğer görüş ise yaşam doyumununun değişken bir durumdan ziyade değişmez bir özellik olduğudur. O nedenle yaşam doyumununun yükseltilebilmesi mümkün olmamaktadır (Veenhoven, 1996). Yaşam doyumunu, bir bütün olarak yaşamın kişinin kendisi ile ilgili bilişsel bir değerlendirmesi olarak değerlendirilmekte (Shin & Johnson, 1978) ve gençler arasında iyi oluş ve olumlu işleyişin en köklü göstergelerinden biri olarak ifade edilmektedir (Suldo ve ark., 2006).

Araştırma Metodolojisi

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, örneklem, kullanılan ölçüm araçlarının geçerlik, güvenilirlik analizleri açıklanmış ve bu doğrultuda oluşturulan araştırma modeli ve hipotezler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli ve Örneklem

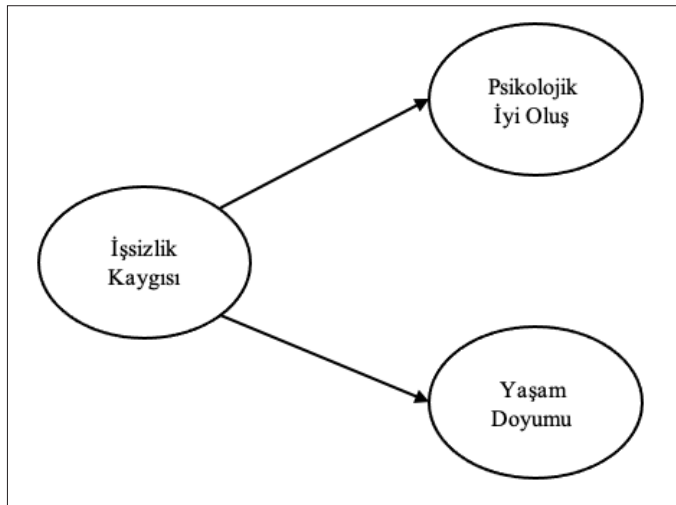
İşsizlik kaygısının finans, bankacılık ve sigortacılık bölümü öğrencilerinin psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunu istatistiksel olarak nasıl açıkladığını incelemek amacıyla araştırma modeli oluşturulmuştur. Araştırma modeli Şekil 1'de gösterilmiştir. Bu modelde, ayrıca işsizlik kaygısı, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunu değişkenlerinin cinsiyet, öğrenim durumu, iş deneyimi ve işe girme amacı gibi demografik değişkenler bakımından farklılıklarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini finans, bankacılık ve sigortacılık bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Evren toplamda 1.100 öğrenciden oluşmaktadır. Evreni temsil etmek üzere Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim gören lisans ve Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversite'sinde öğrenim gören önlisans finans, bankacılık ve sigortacılık bölümü öğrencileri örneklem olarak belirlenmiştir. Örneklem kapsamında 15 Mart 2021 ve 10 Nisan 2021 tarihleri arasında finans ve bankacılık öğrencilerine tesadüfi olmayan kartopu örneklem yöntemi ile çevrimiçi anketler ulaştırılmış, 298 öğrenciden geri dönüş alınmış ve 283 anket formu analiz kapsamında değerlendirilmiştir. %95 güven aralığında örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu tespit edilmiştir (Can, 2019).

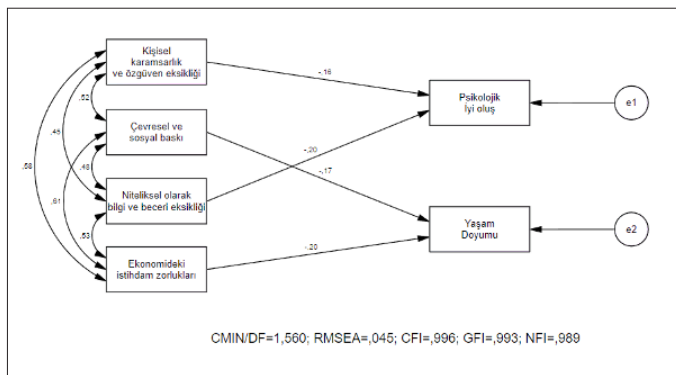
Araştırma Yöntemi ve Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel araştırma yaklaşımında en çok tercih edilen anket yöntemi kullanılmış olup anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, kişisel bilgi formundan, ikinci bölüm ise işsizlik kaygısı (25 ifade), psikolojik iyi oluş (8 ifade) ve yaşam doyumunu (5 ifade) ölçeklerinden oluşmaktadır.

Toplanan verilerin analizi için SPSS 23 ve AMOS 23 programlarından yararlanılmıştır. Frekans tabloları, tanımlayıcı istatistikler, güvenilirlik ve normallik dağılımı ile korelasyon ve fark testi analizleri SPSS programı, yapısal eşitlik modellemesi ile doğrulayıcı faktör analizi ise AMOS programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1.
Araştırma Modeli

Şekil 2.
Değişkenler Arası Yol Analizi

Kişisel Bilgi Formunda, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla; cinsiyet, öğrenim durumu, genel not ortalaması, iş önceliği, iş deneyimi ve yaşadıkları şehir değişkenlerine yer verilmiştir.

İşsizlik Kaygısı Ölçeği, Ersoy-Kart ve Erdost (2008) araştırmalarında, üniversite öğrencilerinin işsiz kalma durumuna karşı kaygılarını, kişilik ve sosyal davranışlarını ölçmek amacıyla psikometrik sorulardan oluşmaktadır. Tayfun ve Korkmaz (2016) aynı psikometrik soruları kullanmış ve yaptıkları faktör analizi sonucunda ölçeğin dört faktörlü yapısını doğrulamış, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısını 0,90 olarak raporlamıştır. Bir başka çalışmada, Karcioğlu ve Balkaya (2018) aynı ölçeğin dört faktörlü yapısını doğrulamış ve ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısını 0,87 olarak raporlamıştır.

Araştırmada ilk olarak, ölçeğin yapı ve geçerliliğini ortaya koymak için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Barlett testi ($p = ,000 < ,05$) ve KMO ($0,912 > 0,60$) sonuçlarına göre değişkenler arasında ilişkinin olduğu ve örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu görülmüştür. Analiz sonucunda 25 ifadeli ölçeğin özdeğeri 1'den büyük 4 faktörlü bir yapıda olduğu, faktörlerin toplam varyansın %56,595'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Faktör yükleri 0,32'nin (Tabachnick & Fidell, 2013) altında olan iki ifade analiz dışı bırakılmıştır. Boyutlar kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği (5 ifade), çevresel ve sosyal baskı (7 ifade), niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği (3 ifade) ve ekonomideki istihdam zorlukları (8 ifade) olarak ortaya çıkmıştır.

Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarının doğruluğunun tespiti ve ölçeğin yapısal eşitlik modellemesine uygun hale getirilmesi için AMOS programı aracılığıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin 4 faktörlü yapısı doğrulanmış ve uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer aldığı gözlemlenmiştir (CMIN(χ^2) /DF = 2,213; RMSEA = 0,066; CFI = 0,902; GFI = 0,865).

Ölçek likert tipi çoktan seçmeli "1-Kesinlikle Katılmıyorum ve 5-Kesinlikle Katılıyorum" olmak üzere 5'li ifadelerden oluşmaktadır. Ölçeğe ait Cronbach's Alpha değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.
Ölçeklerin Güvenirlik ve Normallik Testlerinin Analiz Sonuçları

Ölçekler	Boyutlar	İfade Sayısı	Min.	Maks.	Cronbach's Alpha	Skewness	Kurtosis
İşsizlik Kaygısı	Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	5	1,20	5	0,807	-0,434	-0,626
	Çevresel ve sosyal baskı	7	1,14	5	0,773	-0,537	-0,243
	Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	3	1	5	0,739	0,002	-0,727
	Ekonomideki istihdam zorlukları	8	1,38	5	0,884	-0,927	0,169
	Genel İşsizlik Kaygısı	23			0,915	-0,720	0,162
Psikolojik İyi Oluş		8	1,5	7	0,836	-0,365	-0,558
Yaşam Doyumu		5	1	5	0,852	0,311	-0,666

Tablo 2.
Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait İstatistikler

	Frekans (N)	(%)
Cinsiyet		
Kız	182	64,3
Erkek	101	35,7
Toplam	283	100
Öğrenim Durumu		
Önlisans	148	52,3
Lisans	135	47,7
Toplam	283	100
Sınıf		
1	123	43,5
2	90	31,8
3	28	9,9
4	42	14,8
Toplam	283	100
Genel not ortalaması		
1.00-1.99	20	7,1
2.00-2.50	74	26,1
2.51-3.00	104	36,7
3.01-4.00	85	30,0
Toplam	283	100
İşe girme önceliği		
Statü	73	25,8
Sosyal Güvence	47	16,6
Para Kazanma	141	49,8
Topluma Fayda	22	7,8
Toplam	283	100
İş deneyimi		
Var	124	43,8
Yok	159	56,2
Toplam	283	100
Yaşanılan şehir (F≥10)		
Antalya	55	19,5
Isparta	50	17,7
İzmir	20	7,1
İstanbul	15	5,3
Afyonkarahisar	12	4,3
Ankara	11	3,9
Denizli	10	3,5
Konya	10	3,5
Toplam	183	64,8

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği olarak, Diener ve ark. (2010) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması Telef (2013) tarafından yapılan "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (Psychological Well-Being Scale/Flourishing Scale)" kullanılmıştır. Ölçek "1-Kesinlikle Katılmıyorum ve 7-Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde 7'li likert tipinde 8 ifadeden oluşmaktadır. Telef (2013) çalışmasında, tek faktörden oluşan ölçeğin güvenirlik katsayısını 0,80 olarak raporlamıştır.

Ölçeğin toplanan veriler ile doğruluğunun tespiti ve değişkenlerin yapısal eşitlik modeline uygun hale getirilmesi için yapılan DFA sonucunda uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer aldığı tespit edilmiş ve 8 ifadeli ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulanmıştır (CMIN(χ^2)/DF = 2,529; RMSEA = 0,074; CFI = 0,959; GFI = 0,961). Ölçeğe ait Cronbach's Alpha değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Yaşam Doyumu Ölçeği ise, öğrencilerin yaşam doyumları düzeylerini belirlemek amacıyla Diener ve ark. (1985) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Türkçe uyarlaması ilk olarak ergenler üzerinde yapmış olduğu çalışma ile Köker (1991) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçe uyarlaması öğretmenler üzerinde yeniden gerçekleştirilen ölçek uyarlaması kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipi çoktan seçmeli "1-Hiç Katılmıyorum" ve "5-Tamamen Katılıyorum" olmak üzere 5 ifadeden oluşmaktadır. Türkçe uyarlama Cronbach's Alpha Katsayısı 0,88 olarak raporlanmıştır (Dağlı & Baysal, 2016).

İlk olarak ölçeğin toplanan veriler ile doğruluğunun tespiti ve değişkenlerin yapısal eşitlik modeline uygun hale getirilmesi için yapılan DFA sonucunda uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer aldığı tespit edilmiş ve 5 ifadeli ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulanmıştır (CMIN(χ^2)/DF = 1,175; RMSEA = 0,025; CFI = 0,998; GFI = 0,992). Ölçeğe ait Cronbach alpha değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Ölçeklere ait Cronbach's Alfa değerleri incelendiğinde; işsizlik kaygısının çevresel ve sosyal baskı ile niteliksel olarak bilgi ve beceri boyutlarının oldukça güvenilir, diğer ölçek ve boyutların da yüksek derecede güvenilir oldukları görülmektedir (Kayış, 2005). Yine ölçeklerin ve boyutların normallik dağılımına uygun olup olmadığına basıklık ve çarpıklık değerlerinden bakılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen ölçeklere ait Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerlerinin her bir ölçek için +1 ile -1 arasında olduğu raporlanarak verilerin normallik dağılımı varsayımını sağladıkları tespit edilmiştir (Hair ve ark., 2018).

Bulgular

Bu bölümde, katılımcıların sosyo-demografik özellikleri bakımından frekans dağılımlarına ve değişkenlerin betimleyici istatistiklerine, fark analizleri (t-testi-Anova) sonuçlarına göre değişkenler arası farklılıklara ve değişkenler arasındaki korelasyon ilişkilerinin analizlerine tablolar yardımıyla yer verilmiştir.

Tablo 3.
Değişkenlerin Cinsiyete Göre Farklılığına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S.S.	t	p
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	Kız	182	3,28	1,03	1,959	,05
	Erkek	101	3,03	1,02		
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	Kız	182	3,57	0,94	-1,86	,853
	Erkek	101	3,59	1,02		
Çevresel ve sosyal baskı	Kız	182	3,48	0,92	-2,243	,808
	Erkek	101	3,50	0,88		
Ekonomideki istihdam zorlukları	Kız	182	4,01	0,88	1,915	,06
	Erkek	101	3,80	0,92		
Psikolojik iyi oluş	Kız	182	4,62	1,18	-1,41	,160
	Erkek	101	4,82	1,13		
Yaşam doyumu	Kız	182	2,60	0,96	-2,253	,801
	Erkek	101	2,63	1,06		

N = Örneklem sayısı; SS = Standart sapma; t = Bir parametrenin tahmini değerinin varsayılmış değerinden sapmasının standart hatasına oranı; p = Anlamlılık düzeyi

Tablo 4.
Değişkenlerin Öğrenim Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	S.S.	t	p
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	Önlisans	148	3,54	0,99	-0,869	,386
	Lisans	135	3,64	0,95		
Çevresel ve sosyal baskı	Önlisans	148	3,54	0,86	1,148	,252
	Lisans	135	3,42	0,94		
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	Önlisans	148	3,26	0,98	1,261	,208
	Lisans	135	3,11	1,09		
Ekonomideki istihdam zorlukları	Önlisans	148	3,95	0,85	0,279	,781
	Lisans	135	3,92	0,95		
Psikolojik iyi oluş	Önlisans	148	4,84	1,05	2,298	,022
	Lisans	135	4,53	1,26		
Yaşam doyumu	Önlisans	148	2,72	0,99	1,861	,064
	Lisans	135	2,50	0,98		

N = Örneklem sayısı; SS = Standart sapma; t = Bir parametrenin tahmini değerinin varsayılmış değerinden sapmasının standart hatasına oranı; p = Anlamlılık düzeyi

Tablo 5.
Değişkenlerin İş Deneyimine Göre Farklılığına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	İş Deneyimi	N	\bar{X}	S.S.	t	p
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	Var	124	3,52	1,00	-0,880	,386
	Yok	159	3,62	0,94		
Çevresel ve sosyal baskı	Var	124	3,36	0,96	-2,05	,041
	Yok	159	3,58	0,85		
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	Var	124	3,10	0,99	-1,18	,208
	Yok	159	3,25	1,06		
Ekonomideki istihdam zorlukları	Var	124	3,78	0,93	-2,57	,011
	Yok	159	4,06	0,86		
Psikolojik iyi oluş	Var	124	4,75	1,18	0,75	,022
	Yok	159	4,65	1,15		
Yaşam doyumu	Var	124	2,59	0,96	-0,33	,064
	Yok	159	2,63	1,02		

N = Örneklem sayısı; SS = Standart sapma; t = Bir parametrenin tahmini değerinin varsayılmış değerinden sapmasının standart hatasına oranı; p = Anlamlılık düzeyi

Ayrıca değişkenlerin birbirleri üzerindeki etkilerinin araştırılması amacıyla oluşturulan yapısal eşitlik modeline ait sonuçlar yer almaktadır. Tablo 2'de anketin ilk bölümünde yer alan kişisel bilgi formundaki katılımcıların demografik özelliklerine ait istatistikî veriler gösterilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen katılımcıların büyük çoğunluğunun (n = 141) işe girme nedenlerinin para kazanma olduğu görülmekte iken, çok azının (n = 22) işe girme amacının topluma faydalı olma olduğu görülmüştür. Katılımcıların hangi şehirlerde yaşadıklarına bakıldığında frekansı 10 ve üstü olarak çoğunluğun Antalya ve Isparta'da yaşadığı görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğunu 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin oluşturduğu görülürken, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun genel not ortalamasının mezun olma şartı olan 2'nin (n = 255) üzerinde olduğu görülmektedir.

Değişkenlerin Demografik Özelliklere Göre Farklılıkları

Araştırmaya katılan öğrencilerin işsizlik kaygısı boyutları, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu ortalamalarında kişisel bilgi formunda yer alan demografik değişkenlere göre farklılık olup olmadığının tespiti için t testleri ve tek faktör varyans analizleri (ANOVA) yapılmıştır.

İşsizlik kaygısı boyutları, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun katılımcıların cinsiyetine göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçlarına Tablo 3'te yer verilmiştir.

Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre araştırmaya katılan kız öğrencilerin işsizlik kaygısının; iş bulmak için yeterli kadar donanım ve iyi eğitime sahip olmama algısından kaynaklanan "niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği" boyutuna ait ortalamalarının ($\bar{x} = 3,28$) erkek öğrencilerinin ortalamalarına ($\bar{x} = 3,03$) yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < ,05$). Diğer değişkenler bakımından kız ve erkek öğrencilerin ortalamalarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

İşsizlik kaygısı boyutları, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun katılımcıların öğrenim durumuna göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4'e göre, işsizlik kaygısının boyutları ve yaşam doyumu puanları öğrencilerin öğrenim durumuna göre farklılık göstermemiştir. Önlisans öğrencilerinin ($\bar{x} = 4,84$) psikolojik iyi oluş ortalamalarının lisans öğrenimi gören öğrencilerden ($\bar{x} = 4,53$) istatistiksel olarak anlamlı ($p < ,05$) bir şekilde farklılaştığı ve daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

İşsizlik kaygısı boyutları, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun katılımcıların iş deneyimine göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçlarına Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5'e göre işsizlik kaygısının boyutlarından kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ile psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu puanları öğrencilerin işe deneyimine sahiplik durumuna göre farklılık göstermemiştir. Katılımcıların işsizlik kaygısı boyutlarından çevresel ve sosyal baskı ile ekonomideki istihdam zorlukları puanlarında iş deneyimi durumuna göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p < ,05$). İş deneyimi olmayanların ($\bar{x} = 3,58$) çevresel ve sosyal baskıdan dolayı yaşadıkları işsizlik kaygısı ortalamaları iş deneyimi olanlardan ($\bar{x} = 3,36$) daha yüksektir. Yine iş deneyimi olmayan katılımcıların (\bar{x}

Tablo 6.
Değişkenlerin Okudukları Sınıflara Göre Farklılığına İlişkin Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Sınıf	N	\bar{X}	S.S.	F	p	Post Hoc
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	1.Sınıf	123	3,52	1,01	2,797	,041	4>1-2-3
	2.Sınıf	90	3,49	0,97			
	3.Sınıf	28	3,51	0,90			
	4.Sınıf	42	3,97	0,83			
Çevresel ve sosyal baskı	1.Sınıf	123	3,49	0,88	0,899	,442	
	2.Sınıf	90	3,51	0,85			
	3.Sınıf	28	3,23	1,02			
	4.Sınıf	42	3,58	1,01			
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	1.Sınıf	123	2,99	0,95	2,959	,033	1<2-4
	2.Sınıf	90	3,33	1,06			
	3.Sınıf	28	3,20	1,11			
	4.Sınıf	42	3,44	1,09			
Ekonomideki istihdam zorlukları	1.Sınıf	123	3,89	0,91	0,969	,408	
	2.Sınıf	90	3,91	0,89			
	3.Sınıf	28	3,92	1,02			
	4.Sınıf	42	4,15	0,80			
Psikolojik iyi oluş	1.Sınıf	123	4,83	1,13	2,259	,082	
	2.Sınıf	90	4,73	1,06			
	3.Sınıf	28	4,46	1,31			
	4.Sınıf	42	4,35	1,28			
Yaşam doyumu	1.Sınıf	123	2,62	0,99	0,740	,529	
	2.Sınıf	90	2,72	1,04			
	3.Sınıf	28	2,46	0,96			
	4.Sınıf	42	2,5	0,94			

N = Örneklem sayısı; SS = Standart sapma; t = Bir parametrenin tahmini değerinin varsayılmış değerinden sapmasının standart hatasına oranı; p = Anlamlılık düzeyi

Tablo 7.
Değişkenlerin Genel Not Ortalamasına Göre Farklılığına İlişkin Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	GNO	N	\bar{X}	S.S.	F	p	Post Hoc
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	1.(1.00-1.99)	20	3,71	1,05	0,710	,546	
	2.(2.00-2.50)	74	3,45	1,12			
	3.(2.51-3.00)	104	3,63	0,90			
	4.(3.01-4.00)	85	3,61	0,89			
Çevresel ve sosyal baskı	1.(1.00-1.99)	20	3,50	0,66	0,392	,759	
	2.(2.00-2.50)	74	3,39	1,00			
	3.(2.51-3.00)	104	3,54	0,87			
	4.(3.01-4.00)	85	3,49	0,91			
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	1.(1.00-1.99)	20	3,32	1,00	0,708	,548	
	2.(2.00-2.50)	74	3,08	1,01			
	3.(2.51-3.00)	104	3,15	1,08			
	4.(3.01-4.00)	85	3,29	1,01			
Ekonomideki istihdam zorlukları	1.(1.00-1.99)	20	4,08	0,76	0,245	,865	
	2.(2.00-2.50)	74	3,89	1,00			
	3.(2.51-3.00)	104	3,92	0,89			
	4.(3.01-4.00)	85	3,95	0,86			
Psikolojik iyi oluş	1.(1.00-1.99)	20	3,97	1,32	2,998	,031	1<2-3-4
	2.(2.00-2.50)	74	4,74	1,23			
	3.(2.51-3.00)	104	4,68	1,10			
	4.(3.01-4.00)	85	4,69	1,09			
Yaşam doyumu	1.(1.00-1.99)	20	2,04	0,99	2,710	,045	1<2-3-4
	2.(2.00-2.50)	74	2,74	1,04			
	3.(2.51-3.00)	104	2,65	0,91			
	4.(3.01-4.00)	85	2,60	1,03			

N = Örneklem sayısı; SS = Standart sapma; F = F değeri; p = Anlamlılık düzeyi

= 4,06) ekonomik daralma neticesindeki istihdam zorluklarından kaynaklanan işsizlik kaygısı ortalamaları, iş deneyimi olan katılımcıların ortalamalarından ($\bar{x} = 3,78$) daha yüksektir.

Değişkenlerin, katılımcıların okuduğu sınıfa göre farklılık gösterip göstermediği tek faktör varyans analizi (Anova) yöntemi ile test edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6'daki belirtilen analiz sonuçlarına göre, işsizlik kaygısının kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ile niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği boyutlarının katılımcıların okudukları sınıfa göre farklılık gösterdiği anlaşılmıştır ($p < ,05$). Farklılıkların hangi sınıflar arasında olduğunun tespiti için post hoc çoklu karşılaştırma sonuçlarına bakılmıştır. 4. sınıfta okuyan öğrencilerin ($\bar{x} = 3,97$) kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliğinden kaynaklı işsizlik kaygılarının 1. ($\bar{x} = 3,52$), 2. ($\bar{x} = 3,49$) ve 3. ($\bar{x} = 3,51$) sınıfta okuyan öğrencilerin kaygılarından daha fazla olduğu görülmektedir. 1.sınıfta okuyan öğrencilerin ($\bar{x} = 2,99$) niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklı işsizlik kaygı ortalamalarının, 2. ($\bar{x} = 3,33$) ve 4. ($\bar{x} = 3,44$) sınıfta okuyan öğrencilerin kaygılarından daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Değişkenlerin, katılımcıların genel not ortalamasına göre farklılık gösterip göstermediği tek faktör varyans analizi (Anova) yöntemi ile test edilmiştir. Analiz sonuçlarına Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7'de gösterilen analiz sonuçlarına göre katılımcıların psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun sahip oldukları genel not ortalamasına göre farklılık gösterdiği anlaşılmıştır ($p < ,05$). Katılımcıların, işsizlik kaygılarının genel not ortalamalarına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Farklılıkların hangi genel not ortalamaları arasında olduğunun tespiti için post hoc çoklu karşılaştırma sonuçları incelenmiştir. Mezuniyet için ön şartlardan olan geçme notunun 2 olmasını sağlayamayan, yani not ortalaması 2'nin altında olan öğrencilerin psikolojik iyi oluş ($\bar{x} = 3,97$) ve yaşam doyumlarının ($\bar{x} = 2,04$) genel not ortalaması 2 ve üstü olan öğrencilerden daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Yapısal Eşitlik Modeli-Yol Analizine İlişkin Bulgular

Araştırmaya dâhil edilen değişkenlerin ortalama değerleri, standart sapmaları ve değişkenler arası korelasyonlara ait bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir.

Ortalamalar hesaplanırken işsizlik kaygısı ölçeği alt boyutları 5'li derecelendirme üzerinden en fazla 5, en az 1 puan, psikolojik iyi oluş ölçeği 7'li derecelendirme üzerinden en fazla 7 en az 1 puan, yaşam doyumu ölçeği 5'li likert olarak en fazla 5 en az 1 değerini almaktadır. Bu kapsamda, katılımcıların kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği (Ort. = 3,56; SS = 0,97), çevresel ve sosyal baskı (Ort. = 3,48; SS = 0,90) ve ekonomideki istihdam zorlukları (Ort. = 3,94; SS = 0,90) ifadelerine yüksek düzeyde katıldıkları görülmektedir. Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği (Ort. = 3,19; SS = 1,03), psikolojik iyi oluş (Ort. = 4,69; SS = 1,16) ve yaşam doyumu (Ort. = 2,62; SS = 0,99) ifadelerine orta düzeyde katıldıkları tespit edilmiştir. Değişkenler arasında katılımcıların mezun olduktan sonra istihdam edilme durumlarına ilişkin algılarını ifade eden ekonomideki istihdam zorluklarından kaynaklanan işsizlik kaygı düzeylerinin nispeten en yüksek ortalamaya sahip olduğu söylenebilir.

Değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında işsizlik kaygısının boyutları ile psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu arasında da orta düzeyde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ($r = 0,581$; $p < ,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.

Araştırmanın Değişkenlerine Ait Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri

Değişkenler	\bar{X}	SS	1	2	3	4	5	6
1. Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	3,56	0,97	1					
2. Çevresel ve sosyal baskı	3,48	0,90	0,539**	1				
3. Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	3,19	1,03	0,489**	0,480**	1			
4. Ekonomideki istihdam zorlukları	3,94	0,90	0,584**	0,651**	0,514**	1		
5. Psikolojik iyi oluş	4,69	1,16	-0,31**	-0,24**	-0,34**	-0,24**	1	
6. Yaşam doyumu	2,62	0,99	-0,31**	-0,323	-0,24**	-0,33**	0,581**	1

SS = Standart sapma

**p < ,01

Tablo 9.

Yol Analizi Sonuçları

YEM		β	S.E.	p	İyi Uyum	Model Sonuçları
K.K.Ö.E.	Psikolojik iyi oluş	-0,195	0,065	,003	(χ^2)/sd<3	(χ^2)/sd=1,56
N.O.B.B.E.	Psikolojik iyi oluş	-0,216	0,060	< ,001	RMSEA<0,05	RMSEA=0,045
Ç.S.B.	Yaşam doyumu	-0,181	0,066	,006	CFI>0,95	CFI=0,996
E.İ.Z.	Yaşam doyumu	-0,224	0,067	< ,001	GFI>0,95	GFI=0,993
					NFI>0,95	NFI=0,989

K.K.Ö.E. = Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği; Ç.S.B. = Çevresel ve sosyal baskı; N.O.B.B.E. = Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği; E.İ.Z. = Ekonomideki istihdam zorlukları; β = Etki değeri; S.E. = Standart hata; p = Anlamlılık düzeyi

Tablo 10.

Katılımcıların Cinsiyetine Göre Yol Analizi Sonuçları

YEM		β	p	β_K	PK	β_E	PE
K.K.Ö.E.	Psikolojik iyi oluş	-0,195	,003	-0,312	p < ,001	-0,044	0,677
N.O.B.B.E.	Psikolojik iyi oluş	-0,216	< ,001	-0,261	p < ,001	-0,089	0,385
Ç.S.B.	Yaşam doyumu	-0,181	,006	-0,274	p < ,001	0,003	0,983
E.İ.Z.	Yaşam doyumu	-0,224	< ,001	-0,207	p = ,008	-0,270	0,029
Kız Öğrenciler					CMIN(χ^2) / DF = 1,320; RMSEA = 0,042; NFI = 0,986; CFI = 0,997; GFI = 0,990		
Erkek Öğrenciler					CMIN(χ^2) / DF = 0,979; RMSEA = 0,000; NFI = 0,980; CFI = 1,00; GFI = 0,987		

BK = Standartlaştırılmış yol katsayısı (Kız öğrenciler); β_E = Standartlaştırılmış yol katsayısı (Erkek öğrenciler); K.K.Ö.E. = Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği; N.O.B.B.E. = Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği; Ç.S.B. = Çevresel ve sosyal baskı; E.İ.Z. = Ekonomideki istihdam zorlukları; CMIN = ki-kare; DF = Serbestlik derecesi; RMSEA = Yaklaşık hataların ortalaması karekökü; NFI = Normlaştırılmış uyum indeksi; CFI = Karşılaştırmalı uyum indeksi; GFI = Uyum iyiliği indeksi; β = Etki değeri; p = Anlamlılık düzeyi; PK = Kız öğrenciler anlamlılık; PE = Erkek öğrenciler anlamlılık

Tartışma

Bu çalışmada, Covid-19 salgınının da etkisiyle son dönemde hem küresel hem de ülke ekonomisindeki daralmaya rağmen hala en geniş istidam alanına sahip olan bankacılık sektörünün potansiyel çalışanları olarak, finans, bankacılık ve sigortacılık bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygısı, yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel işsizlik kaygılarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç literatürde yapılan bazı araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Tayfun & Korkmaz, 2016; Yetişensoy & Şahin, 2020). Ekonomideki daralmadan dolayı ortaya çıkan istihdam zorlukları algısının işsizlik kaygısına sebep olan en yüksek faktör olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilimler alanından mezun olanların genel sorunu, iş olanaklarının mezun sayısına oranla daha az olmasıdır. Finans, bankacılık ve sigortacılık bölümü sektörel bir bölüm olmasına rağmen hem teknoloji hem de ekonomik daralma ile birlikte finans sektöründe de istihdam olanakları daralmaktadır. Çalışmanın salgın hastalık döneminde yapılması da tüm bunların yanında kaygının yükselmesine sebep olmuştur.

Analiz sonuçlarına göre kız öğrencilerin işsizlik kaygısının, iş bulmak için yeteri kadar donanım ve iyi eğitime sahip olmama algısından kaynaklanan niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği boyutuna ait ortalamalarının, erkek öğrencilerinin ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dursun ve Aytaç (2009), Taşkın ve ark. (2017) ve Turaç ve Donar (2017) araştırmalarında benzer şekilde kız üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeylerinin erkek öğrencilerin kaygı düzeylerine göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. TÜİK 2021/1. Çeyrek eğitim durumuna göre temel işgücü göstergelerinde yer alan yükseköğretim mezunu istihdam rakamlarına bakıldığında da erkeklerin istihdam durumu kızların istihdam durumundan %20,7 daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum kadınların, erkeklere göre daha zor iş bulduklarının bir göstergesidir. Ayrıca toplumsal değer yargılarının, istihdam süreçlerinde etkili olduğu, kadınlardan toplum tarafından beklenen roller ile erkeklerin her işi yapabiliyor olması algısının bu sonuçta etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin yaşadıkları işsizlik kaygısının psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumuna etkisini belirlemek amacıyla yapısal eşitlik modeli (YEM) çerçevesinde yol analizinden yararlanılmıştır. Araştırma konusu olan işsizlik kaygısı alt boyutları, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu değişkenleri Cronbach's Alpha ve faktör analizi sonuçları dikkate alınarak faktör değer ortalamaları alınmış ve analize dâhil edilmiştir. Verilerin model ile uygunluğunun tespiti için yapılan yapısal eşitlik yol analizi modeli Şekil 2'de gösterilmiştir. Model, Maximum Likelihood (en yüksek olabilirlik tahmini) yöntemi ile test edilmiştir.

Şekil 2'de, yapılan yol analizi sonuçlarına göre değişkenler arasındaki anlamsız olan yollar çıkarılmış ve nihai model gösterilmiştir. Modelden elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ($\beta = -0,195$; $p = ,003$) ile niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliğinden ($\beta = -0,216$; $p < ,001$) kaynaklanan işsizlik kaygısının psikolojik iyi oluşlarını negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bir diğer sonuç ise çevresel ve sosyal baskı ($\beta = -0,181$; $p = ,006$) ile ekonomideki istihdam zorluklarından ($\beta = -0,224$; $p < ,001$) kaynaklanan işsizlik kaygılarının yaşam doyumuna olan negatif etkisidir. Yol analizi sonuçları ve uyum iyiliği değerleri Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9'daki sonuçlara göre modelin uyum iyiliği değerlerinin alan yazında kabul edilen sınırlar içerisinde yer aldığı görülmektedir (Forza & Filippini 1998; Hooper, Coughlan & Mullen, 2008; Karagöz, 2019). Ayrıca yine aynı model üzerinde katılımcıların cinsiyetlerine göre işsizlik kaygısı boyutlarının psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu üzerindeki etkilerine ait yol analizi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde erkek öğrencilerin modelden farklı olarak yalnızca ekonomideki istihdam zorluklarından kaynaklı işsizlik kaygısının ($\beta = -0,270$; $p = ,029$) yaşam doyumuna negatif yönlü etkisinin olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin sahip olduğu işsizlik kaygısı boyutlarının psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu üzerinde herhangi bir anlamlı etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Öte yandan kız öğrencileri için model ile paralel olarak işsizlik kaygısının psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumlarına negatif yönlü etkilerinin olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre erkek öğrencilerin, istihdam zorluklarının yaşam doyumuna olan negatif etkisi hariç, sahip oldukları işsizlik kaygısının psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumlarına herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların öğrenim durumuna göre değişkenler arasındaki farklılık sonuçlarında, önlisans öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerinin lisans öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Üniversite eğitiminin psikolojik iyi oluş düzeyini arttırdığı bilinmektedir (Ryff & Singer, 1996). Aileden uzak ve kendi ayakları üzerinde durabilmenin öğrencilerin özgüvenini artırması yanında, lisans ve önlisans düzeyinde öğrenim gören öğrenciler arasındaki psikolojik iyi oluş düzeylerindeki farklılığın, mesleki eğitim ve staj imkânlarının daha yoğun olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucu, öğrencilerin daha önce çalışmış olma durumlarının işsizlik kaygısı düzeylerinde azalma sağladığıdır. Daha önce çalışmış öğrencilerin işsizlik kaygısına neden olan çevresel ve sosyal baskı ile istihdamdaki zorluktan, daha az etkilendikleri tespit edilmiştir. Dursun ve Aytaç (2009) benzer şekilde daha önce kısa süreli de olsa iş deneyimi yaşayan üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeylerinin daha düşük olduğunu belirtmiştir. Daha önce çalışma tecrübesi edinmiş olmanın, bireyin özgüveninin artmasına ve iş bulmasında bu tecrübesinin faydalı olacağını düşünmesine sebep olduğu söylenebilir. Bu nedenle iş tecrübesinin işsizlik kaygısında azalmaya sebep olduğu düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu, 4. sınıfta okuyan öğrencilerin işsizlik kaygısını diğer sınıflarda okuyanlara göre daha fazla yaşadıklarıdır. Ersoy-Kart ve Erdost (2008) ile Yetişensoy ve Şahin (2020) yapmış oldukları çalışmalarda benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Özellikle karamsarlık, özgüven ve bilgi eksikliğinden dolayı daha fazla işsizlik kaygısı yaşadıkları tespit edilmiştir. Üniversite mezunu işsiz sayısının fazla olmasının yanında katılımcıların sosyal bilimler alanında öğrenim gördükleri ve mezun sayısının diğer teknik bölümlere oranla daha fazla olması, artık iş hayatına atılmalarına kısa bir süre kalması ile birlikte kaygı düzeylerinin artmasına sebep olduğu söylenebilir.

Katılımcıların psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun sahip oldukları genel not ortalamasına göre farklılık gösterdiği araştırmadan elde edilen sonuçlar arasındadır. Mezuniyet için ön koşullardan biri olan not ortalamasının 2,00 olmasını sağlayamayan, yani not ortalaması 2'nin altında olan öğrencilerin psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumlarının genel not ortalaması 2 ve üstü olan öğrencilerden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bir anlamda akademik başarıları iyi olan öğrencilerin psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumları düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Karaçam ve Puler (2016) yapmış oldukları araştırma sonucunda, başarı algısı ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit etmiştir. Bir başka çalışmada Emaasit (2016) öğrenciler üzerinde yapmış olduğu araştırma sonucunda, akademik stresin öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerini düşürdüğünü tespit etmiştir. Dost (2007) yapmış olduğu araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ile akademik başarılarının pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmiştir. Mental olarak iyi olan ve yaşamından memnun olan öğrencilerin daha başarılı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda işsizlik kaygısı boyutları ile yaşam doyumunu ve psikolojik iyi oluş arasında negatif yönlü bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Üç değişkenin aynı anda incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamış olmakla birlikte değişkenler arasındaki ilişkilerin ayrı ayrı konu edildiği bazı araştırmalarda benzer sonuçlar olduğu görülmüştür (Creed & Macintyre, 2001; Gallie & Russell, 1998; Kermen ve ark., 2016; Luechinger ve ark., 2010; Van Daalen ve ark., 2005). Araştırma modelinden elde edilen sonuçlar incelendiğinde, işsizlik kaygısının çevresel ve sosyal baskı ile ekonomideki istihdam zorlukları boyutlarının katılımcıların yaşam doyumlarını negatif yönde etkilediği görülmürken, yine kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ile niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan işsizlik kaygısının, katılımcıların psikolojik iyi oluşlarını negatif yönde etkilediği görülmüştür. Turaç ve Donar (2017)'in sağlık yönetimi bölümü öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışma sonucunda öğrencilerin yaşadıkları işsizlik kaygısının yaşam doyumlarını negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Benzer şekilde, işsizlik kaygısının psikolojik iyi oluşu olumsuz yönde etkilediğini gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Alioat & El Keshky, 2020; Booker & Sacker, 2012; Theodossiou, 1998; Warr, 1987). Bireyin kendisi ile ilgili bilişsel değerlendirmesi olan yaşam doyumunun, iyi oluş ve olumlu duygular ile yakından ilişkili olduğu düşünüldüğünde işsizlik kaygısı da dâhil olmak üzere yaşanacak herhangi bir kaygı durumunun yaşamdan alınan doyumunu olumsuz yönde etkileyeceği beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Benzer şekilde bireyin hayatına yönelik amaçlarını, potansiyelinin farkındalığı ve çevresi ile ilişkisinin niteliği olan (Ryff & Keyes, 1995) psikolojik iyi oluş halinin de, işsizlik kaygısının ruhsal olarak olumsuz etkisinin bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Özellikle kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ile bilgi ve beceri noksanlığı boyutlarının ortak noktası denilebilecek, kendisini yetersiz hissetmekten kaynaklı işsizlik kaygısını bireyin ruhsal olarak kendisini kötü hissetmesine sebep olduğu söylenebilir. Bireyin özsaygısı, stres ve kaygı seviyesi, çevresel hâkimiyeti ile kişisel gelişiminin psikolojik iyi oluş üzerindeki etkileri düşünüldüğünde araştırmadan bu duruma paralel sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Ayrıca katılımcıların cinsiyetlerine göre model üzerinde yapılan yol analizi sonuçlarına göre, birtakım farklılıklar tespit edilmiştir. Modelden elde edilen sonuçlara göre erkek öğrencilerin, istihdam zorluklarından kaynaklanan işsizlik kaygısının yaşam doyumuna negatif etkisi hariç, sahip oldukları işsizlik kaygısının psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumlarına herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçta cinsiyete göre ortaya çıkan farklılıkları doğrular niteliktedir. Kadınların, erkeklere göre işsizlik kaygısından daha çok etkilendiği söylenebilir.

Bu anlamda son senelerine gelen öğrencilere işsizlik kaygılarının azaltılması adına, özgeçmiş hazırlama ve etkili sunum tekniklerini de kapsayan kariyer günü etkinliklerinin düzenlenmesi ve katılımlarının sağlanması, ayrıca kendi bilgi ve donanımlarını iş bulmaları için nasıl yeterli hale getirmelerini ve özgüvenlerini arttırmalarını sağlayacak motivasyon araçlarının akademisyen ve üniversiteler tarafından tanıtılması önemli olabilir. Burada özellikle eğitimcilerle iş düşmekte, özellikle kız öğrenciler özelinde, öğrencileri iş bulmaları için yeterli donanıma sahip olduklarını düşünmelerini sağlamaları ve kendileri geliştirmeleri için tavsiye ve yönlendirmelerde bulunmaları gerekmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin işsizlik kaygılarının azaltılması, yaşam doyumunu ve psikolojik iyi oluşlarının artırılması için öğrencilere bir takım imkânların sağlanması ve sorumluluk sahibi olmaları için yönlendirilmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrenim sürecinde gerçekleştirilen işyeri stajları ile öğrencilerin iş deneyimi kazanmaları ile iş bulma ve işe yerleşmelerinin kolaylaşacağı, iş yaşamına daha rahat uyum sağlayacakları ve böylelikle kaygı düzeylerinin azalacağı, psikolojik iyi oluşlarının da olumlu yönde etkileneceği düşünülmektedir. Ayrıca verilen eğitiminde bu yönde gözden geçirilerek öğrencilerin piyasa koşullarına uygun ye-

terliliğe sahip olmalarını sağlayacak programların eklenmesi yararlı olacaktır. Bireyin yaşamında karşılaştığı olumsuz olaylar ve deneyimlerin psikolojik iyi oluşlarını negatif yönde etkilediği düşünüldüğünde, yaşayacakları işsizlik kaygılarının bu iyi oluş düzeylerini daha da düşüreceği görülmektedir. Öğrencilerin hobi edinmesi, zaman yönetimi, kişisel gelişim programları gibi kendilerini faydalı ve değerli hissetmelerini sağlayacak yapıcı programlara yönlendirilmesi, hem kaygı düzeylerinin azalmasında hem de yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşlarının artmasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

Mühendislik ve sağlık bilimleri bölümü öğrencileri örneklemine gerçekleştirilecek çalışmaların sonuçlarının da literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca gelir düzeyi ve aile ile yaşama gibi demografik değişkenlerin işsizlik kaygısı, yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkideki etkilerinin incelendiği çalışmalardan elde edilecek sonuçların yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Alioat, S. K. H., & El Keshky, M. E. S. A. (2020). Cognitive flexibility as the mediator between unemployment anxiety and psychological wellbeing among university students with disabilities. *JKAU/Arts and Humanities*, 28, 299-321. [Crossref]
- Bradburn, N. (1969). *The Structure of Psychological Well-being*. Chicago: Aldine. [Crossref]
- Booker, C. L., & Sacker, A. (2012). Psychological well-being and reactions to multiple unemployment events: adaptation or sensitisation?. *Journal of Epidemiol Community Health*, 66(9), 832-838. [Crossref]
- Can, A., (2019). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*, 8. Basım, Ankara: PEGEM Akademi.
- Creed, P. A., & Macintyre, S.R. (2001). 'The relative effects of deprivation of the latent and manifest benefits of employment on the well-being of unemployed people'; *Journal of Occupational Health Psychology*, 6(4), 324-331. [Crossref]
- Çelenlioğlu, Ş. (2020). *Akademik motivasyon ve akademik performans ilişkisinde akışın aracı rolü ve yaşam doyumu ve psikolojik iyi-oluş üzerindeki etkisi*. İstanbul: T.C. İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1263. [Crossref]
- Demirci, İ. İ., & Şar, A. (2017). Kendini bilme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2710-2728.
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 97(2), 143-156. [Crossref]
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. [Crossref]
- Dost, M. T. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 132-143.
- Dursun, S., & Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Ersoy-Kart, M., & Erdost, H.E. (2008). Unemployment worries among turkish university students. *Social Behaviour and Personality: an International Journal*, 32(6), 275-288. [Crossref]
- Emaasit, D. (2016). *Work stress and well-being. Academic work stress and its relation to the psychological well-being and social life of university master students* (Master's thesis).
- Forza, C., & Flippini, R., (1998). TQM impact on quality conformance and customer satisfaction: A causal model. *International Journal of Production Economics*, 55(1), 1-20. [Crossref]
- Gallie, D., & Russell, H. (1998). Unemployment and life satisfaction: A cross-cultural comparison. *Archives Européennes de Sociologie/European Journal of Sociology/Europäisches Archiv für Soziologie*, 248-280. [Crossref]
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2018). *Multivariate Data Analysis*. Hampshire: Cengage Learning.
- Hidalgo, J. T., Bravo, B., Martinez, I., Pretel, F., Postigo, J., & Rabadan, F. (2010). *Psychological well-being, assesment, tools and related factors*. I. Wells (Ed.). içinde *Psychological Well-Being: Psychology of Emotions, Motivations and Actions*. Nove Science Publishers.
- Hooper, D., Coughlan J., & Mullen M.R. (2008). Structural equation modelling: guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Karaçam, A., & Pular, A. (2016). Beden eğitimi öğretmenlerinin başarı algısı, akademik iyimserlik, psikolojik iyi oluş ve fiziksel saygı düzeylerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-22. [Crossref]
- Karagöz, Y., (2019). *SPSS-AMOS-META Uygulamalı İstatistiksel Analizler*, 2. Basım, Ankara: Nobel Yayınları.
- Karcioğlu, F., & Balkaya, E. (2018). Üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı ve girişimcilik niyeti ilişkisi: tra1 bölgesi örneği. *Is, Guc: The Journal of Industrial Relations & Human Resources*, 20. [Crossref]
- Kayış, A. (2005). *Güvenilirlik Analizi, SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ed. Kalaycı, Ş. Ankara: Asil Yayınevi.
- Korkmazer, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı algılarının incelenmesi. *Business, Economics and Management Research Journal - BEMAREJ*, 3(2), 141-152.
- Kermen, U., Tosun, N. İ., & Doğan, U. (2016). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak sosyal kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 20-29.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Luechinger, S., Meier, S., & Stutzer, A. (2010). Why does unemployment hurt the employed? Evidence from the life satisfaction gap between the public and the private sector. *Journal of Human Resources*, 45(4), 998-1045. [Crossref]
- Palmore, E., & Luikart, C. (1972). Health and social factors related to life satisfaction. *Journal of Health and Social Behavior*, 13(1), 68-80. [Crossref]
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727. [Crossref]
- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (1996). Psychological well-being: meaning, measurement, and implications for psychotherapy research. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 65, 14-23. [Crossref]
- Shin, D., & Johnson, D. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5, 475-492. [Crossref]
- Suldo, S., Riley, N., & Shaffer, E. (2006). Academic correlates of children and adolescents' life satisfaction. *School Psychology International*, 27(5), 567-582. [Crossref]
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*, 6. Basım, New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Taşgın, Ö., Bozgeyikli, H., & Boğazlıyan, E. (2017). Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 551-567.
- Tayfun, A. N. T., & Korkmaz, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 534-558.
- Tekin, A. (2015). *Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: süleyman demirel üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma*. Isparta: SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Theodossiou, I. (1998). The effects of low-pay and unemployment on psychological well-being: a logistic regression approach. *Journal of Health Economics*, 17(1), 85-104. [Crossref]
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384.
- TÜİK (2021). İş gücü istatistikleri. Eğitim durumlarına göre işgücü istatistikleri. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BC-%C4%B0statistikleri-%C5%9Eubat-2021-37487&dil=1>. (Erişim tarihi:03/05/2021).
- Turaç, İ. S., & Donar, G. B. (2017). Sağlık yönetimi öğrencilerinin işsizlik kaygılarını ve yaşam doyumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Siyaset Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 119-127.
- Veenhoven, R. (1996). The Study of Life Satisfaction içinde "A comparative study of satisfaction with life in Europe", (Ed. Saris, W.E.; Veenhoven R.; Scherpenzeel, A.C.; Bunting, B.), Rotterdam: Eötvös University Press, 11-48.
- Warr, P. B. (1987). *Work, Unemployment and Mental Health*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.
- Wells, I. E. (2010). *Psychological Well-Being, Psychology of Emotions, Motivations and Actions*, New York: Nova Science Publishers.
- Van Daalen, G., Sanders, K., & Willemsen, T. M. (2005). Sources of social support as predictors of health, psychological well-being and life satisfaction among Dutch male and female dual-earners. *Women & Health*, 41(2), 43-62. [Crossref]
- Yetişensoy, O., & Şahin, İ. F. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(3), 627-643. [Crossref]